

Zaak C-385/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

12 augustus 2020

Verwijzende rechter:

Juzgado de Primera Instancia n.º 49 de Barcelona (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 juli 2020

Verzoekende partijen:

EL

TP

Verwerende partij:

Caixabank, S.A.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen verkopers en consumenten – Nietigverklaring in rechte – Proceskosten – Begroting van de proceskosten

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verenigbaarheid van de nationale wetgeving en rechtspraak inzake de begroting van proceskosten met richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten. De rechtsgrondslag is artikel 267 VWEU.

Prejudiciële vragen

1. Druist de in de rechtspraak gegeven uitlegging van artikel 251, artikel 394, lid 3, en artikel 411 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, waarop de beslissing van de griffier van 1 oktober 2019 is gebaseerd en die het bedrag van de proceskosten gelijkstelt met het financiële belang van het geding en bijgevolg ertoe leidt dat het door de consument aan zijn advocaat betaalde honorarium wordt verlaagd (waarbij uitgegaan wordt van een vast bedrag, namelijk 18 000 EUR, dat in de wet uitsluitend voor vorderingen waarvan het bedrag niet kan worden geraamd en niet voor vorderingen van onbepaalde waarde is vastgesteld), in tegen artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, aangezien de situatie waarin de consument rechtens en feitelijk zonder dat beding zou hebben verkeer, niet kan worden hersteld, ook al heeft de rechter in zijn voordeel verklaard dat het beding oneerlijk is, en aangezien een onredelijk vormvoorschrift met betrekking tot een beperking van de kosten niet wordt opgeheven, welke opheffing zou waarborgen dat de consument over de meest geschikte en doeltreffende rechtsmiddelen beschikt om zijn rechten op rechtmatige wijze te doen gelden?

2. Is artikel 394, lid 3, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering op zichzelf in strijd met artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van de richtlijn en maakt eerstgenoemde bepaling het voor de consument onmogelijk of uiterst moeilijk om zijn rechten uit hoofde van deze richtlijn uit te oefenen, aangezien de beperking die op grond van die bepaling wordt opgelegd aan de consument, waardoor deze een deel van zijn eigen proceskosten moet dragen, inhoudt dat de situatie waarin de consument rechtens en feitelijk zonder dat beding zou hebben verkeer, niet kan worden hersteld, ook al heeft de rechter in zijn voordeel verklaard dat het beding oneerlijk is, en aangezien een onredelijk vormvoorschrift met betrekking tot een beperking van de kosten niet wordt opgeheven, welke opheffing zou waarborgen dat de consument over de meest geschikte en doeltreffende rechtsmiddelen beschikt om zijn rechten op rechtmatige wijze te doen gelden?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten. Vierentwintigste overweging, artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1.

Arresten van het Hof van Justitie van 9 december 2003 (C-129/00, ECLI:EU:C:2003:656); 5 december 2013 (C-413/12, ECLI:EU:C:2013:800, punt 30); 21 december 2016 (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980, punten 53 tot en met 56 en 61), en 13 september 2018 (C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711).

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Ley de Enjuiciamiento Civil (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „LEC”):

„Artikel 243. Begroting van de kosten.

1. In alle soorten procedures en in alle stadia daarvan wordt de begroting van de kosten verricht door de griffier van de rechtbank die kennis heeft genomen van respectievelijk de zaak of het beroep, of in voorkomend geval door de griffier die is belast met de tenuitvoerlegging.

[...]

De griffier verlaagt het bedrag van de honoraria van advocaten en andere beoefenaars van beroepen waarvoor geen tarief voor kosten of honoraria geldt, wanneer de gevorderde bedragen hoger zijn dan het in artikel 394, lid 3, bedoelde maximumbedrag en niet is vastgesteld dat de in de kosten verwezen partij op lichtvaardige wijze heeft geprocedeerd.”

„Artikel 394. Verwijzing in de kosten van de eerste aanleg.

1. In declaratoire procedures worden de kosten van de eerste aanleg opgelegd aan de partij die met betrekking tot al haar vorderingen in het ongelijk is gesteld, tenzij de rechtbank van oordeel is, en naar behoren motiveert, dat in de zaak ernstige feitelijke of rechtsvragen zijn gerezen.

[...]

3. Wanneer overeenkomstig lid 1 van dit artikel de in het ongelijk gestelde partij in de kosten wordt verwezen, betaalt deze aan elk van de partijen in wiens voordeel een dergelijke beslissing is uitgesproken, ten hoogste een derde van het in het geding zijnde bedrag als kosten voor de vergoeding van advocaten of andere beoefenaars van beroepen waarvoor geen tarief voor kosten of honoraria geldt; uitsluitend voor dit doel worden vorderingen waarvan het bedrag niet kan worden geraamd, op 18 000 EUR gewaardeerd, tenzij de rechter wegens de complexiteit van de zaak anders bepaalt.”

„Artikel 251. Regels voor de vaststelling van de waarde.

De waarde van de vordering wordt vastgesteld op basis van het financiële belang ervan, dat volgens de volgende regels wordt berekend:

1. Indien een bepaald geldbedrag wordt gevorderd, stemt de waarde van de vordering overeen met dat geldbedrag; indien de waarde niet kan worden vastgesteld, ook niet op relatieve wijze, wordt de vordering beschouwd als een vordering van onbepaalde waarde.

[...]

8. In rechtszaken over het bestaan, de geldigheid of de rechtskracht van een schuldbewijs wordt de waarde ervan berekend aan de hand van de totale schuld, ook indien deze in termijnen af te lossen is. Dit waarderingscriterium is van

toepassing op procedures die het ontstaan, de wijziging of het vervallen van een schuldbewijs of van een recht van persoonlijke aard tot voorwerp hebben, op voorwaarde dat geen enkele andere regel van dit artikel van toepassing is.”

„Artikel 253. Uitdrukking van de waarde van de vordering.

[...]

3. Indien de eiser de waarde van de vordering niet kan bepalen, ook niet op relatieve wijze, omdat er geen financieel belang mee gemoeid is, of omdat het belang niet kan worden berekend volgens een van de wettelijke regels voor de vaststelling van de waarde, of omdat, zelfs als er een toepasselijke berekeningsregel bestond, de waarde niet kan worden vastgesteld op het moment van instelling van de vordering, dan wordt de vordering behandeld volgens de gewone procedure.”

„Artikel 411. Bestendiging van de rechtsmacht.

Wijzigingen die zich na de inleiding van de procedure voordoen met betrekking tot de woonplaats van de partijen, de toestand van het betwiste goed en het voorwerp van de procedure, veranderen niets aan de rechtsmacht en bevoegdheid, die worden bepaald volgens hetgeen bij het begin van de aanhangigheid is vastgesteld.”

Korte beschrijving van de feiten en het geding

- 1 EL en TP (hierna: „verzoekers”) hebben bij de verwijzende rechter een vordering ingesteld tot gedeeltelijke nietigverklaring van de leningsovereenkomst met een hypothecaire waarborg die zij bij de bankinstelling Caixabank, S.A. (hierna: „verweerster”) hadden gesloten.
- 2 In het deel van de vordering betreffende de waarde hebben verzoekers aangegeven dat de vordering van onbepaalde waarde was overeenkomstig artikel 253 LEC. De griffier heeft in de beslissing tot toelating van de vordering het volgende verklaard: „Wat de aard van de procedure betreft, hebben verzoekers, met inachtneming van de vereisten van artikel 253, lid 2, LEC, aangegeven dat de waarde van de vordering onbepaald is, zodat het proces volgens de gewone procedure moet worden behandeld overeenkomstig artikel 249 LEC.”
- 3 Op 29 november 2018 heeft de verwijzende rechter een beslissing gegeven waarbij de leningsovereenkomst met een hypothecaire waarborg gedeeltelijk nietig werd verklaard, voor wat betreft de regelingen met betrekking tot valuta's, en waarbij verweerster in de kosten werd verwezen.
- 4 Na deze nietigverklaring in rechte wegens oneerlijkheid is een procesincident opgeworpen met het oog op de begroting van de proceskosten, welke door de griffier wordt verricht. Bij beslissing van 1 oktober 2019 heeft de griffier het

verzoek om begroting van kosten toegewezen. In die beslissing werd vastgesteld dat het in aanmerking te nemen bedrag voor de bepaling van het door verweerster te dragen deel van het honorarium van de advocaat van verzoekers neerkomt op 30 000 EUR en dat voor de bepaling van het honorarium van de procesvertegenwoordiger het in aanmerking te nemen bedrag neerkomt op 18 000 EUR. Het bedrag voor het honorarium van de advocaat van verzoekers vloeit voort uit criterium 15 van de richtsnoeren van de Ilustre Colegio de la Abogacía de Barcelona (balie van Barcelona) betreffende zaken van onbepaalde waarde, en het bedrag voor het honorarium van de procesvertegenwoordiger vloeit voort uit artikel 394, lid 3, LEC.

- 5 Verzoekers hebben tegen de beslissing van 1 oktober 2019 beroep tot herziening ingesteld bij de verwijzende rechter, op grond dat de nationale wetgeving en rechtspraak waarop deze beslissing is gebaseerd om de kosten te begroten, onverenigbaar zijn met de Unierechtelijke regeling inzake oneerlijke bedingen.
- 6 Aangezien de verwijzende rechter twijfel koestert over de beslechting van dit beroep, heeft hij de behandeling van de procedure geschorst en het Hof de onderhavige prejudiciële vragen voorgelegd.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 7 Verzoekers zijn van mening dat het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing van essentieel belang is om de bescherming van de consument te waarborgen. De verlaging van de kosten die zijn vastgesteld op basis van het financieel belang van het geding (dat van begin af aan bepaald of onbepaald is) druist volgens hen in tegen het doeltreffendheidsbeginsel, aangezien zij voor de consument een aanzienlijke kosteninspanning teweegbrengen, en is tevens in strijd met het in artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG neergelegde beginsel van onverbindendheid van oneerlijke bedingen, omdat de consument hierdoor kosten moet dragen die voortvloeien uit een procedure waarin is vastgesteld dat een beding oneerlijk is. Zij verwijzen naar punt 61 van het arrest van het Hof van Justitie van 21 december 2016, Gutiérrez Naranjo e.a. (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980), waarin het heeft geoordeeld dat er geen gevolgen mogen zijn ten aanzien van de consument, hetgeen impliceert dat „de situatie waarin de consument rechtens en feitelijk zonder dat beding zou hebben verkeer, wordt hersteld”.
- 8 Bovendien zou deze verlaging volgens verzoekers kunnen leiden tot discriminatie ten opzichte van andere consumenten die geen gevolgen ondervinden in procedures waarin een beding nietig wordt verklaard wegens het oneerlijke karakter ervan, en ten opzichte van financiële instellingen, die in Spanje altijd al hun kosten hebben vastgesteld aan de hand van het totale bedrag dat in het kader van hypothecaire executies verschuldigd is. Wat de financiële instellingen betreft, zijn verzoekers van mening dat dit onevenwicht tussen de partijen kan leiden tot schending van het gelijkwaardigheidsbeginsel, volgens hetwelk in geval van

vergelijkbare situaties naar nationaal recht (in casu hypothecaire executies door financiële instellingen) gelijkwaardige regels van toepassing moeten zijn die geen minder gunstige situatie opleveren voor de consument, zoals in casu het geval is. Zij stellen ten slotte dat de verlaging van de kosten voor de verkoper die de oneerlijke bedingen heeft opgesteld, geen afschrikkende werking zou hebben maar eerder een stimulans zou vormen om oneerlijke bedingen in overeenkomsten op te nemen en die later op grote schaal voor de rechter te laten aanvechten.

- 9 Verweerster is van mening dat geen verzoek om een prejudiciële verwijzing moet worden ingediend. Zij is van mening dat er geen juridische twijfel bestaat over de uitlegging van een of andere bepaling van het Unierecht en dat de regeling betreffende het concrete bedrag van de proceskosten duidelijk een zaak van de interne rechtsorde is. Zij voert ook aan dat het Hof van Justitie niet bevoegd is om uitspraak te doen over vragen betreffende proceskosten.

Korte uiteenzetting van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 10 Ten eerste licht de verwijzende rechter toe dat volgens de rechtspraak van de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje) en de Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje), die is gevolgd in de beslissing van de griffier van 1 oktober 2019, de waarde van het geding moet worden vastgesteld in de vordering, dat wil zeggen op het tijdstip waarop de procedure wordt ingeleid. Zodra de waarde is vastgesteld en indien deze niet wordt betwist door de partijen, is er sprake van een perpetuatio of bestendiging van dit procedurele element, dat zonder enige wijziging van toepassing is in volgende fasen of instanties van rechtspraak. Daarbij is het de partijen niet toegestaan om wijzigingen door te voeren in de waarde, die bij de inleiding van de procedure definitief is vastgesteld, door beroep in te stellen of de begroting van de kosten te betwisten. De verwijzende rechter betwijfelt of deze rechtspraak verenigbaar is met het Unierecht.
- 11 Derhalve wenst de verwijzende rechter te vernemen of het oordeel dat de kwalificatie door verzoekers van hun vordering als vordering van onbepaalde waarde, wanneer die kwalificatie niet wordt betwist door verweerster, een eigen eerdere handeling van verzoekers vormt die tot gevolg heeft dat de financiële waarde van de eisen niet kan worden vastgesteld in het kader van de betwisting van de begroting van de kosten, ook al is het financiële belang van de vordering het criterium voor de vaststelling van de waarde ervan (artikel 251 LEC), indruist tegen artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, aangezien de situatie waarin de consument rechtens en feitelijk zonder dat beding zou hebben verkeerd, niet kan worden hersteld, ook al heeft de rechter in zijn voordeel verklaard dat het beding oneerlijk is, en aangezien een onredelijk vormvoorschrift met betrekking tot een beperking van de kosten niet wordt opgeheven, welke opheffing zou waarborgen dat de consument over de meest geschikte en

doeltreffende rechtsmiddelen beschikt om zijn rechten op rechtmatige wijze te doen gelden.

- 12 Ten tweede twijfelt de verwijzende rechter over de verenigbaarheid van artikel 394, lid 3, LEC met artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG. De verwijzende rechter vraagt zich namelijk af of de door die nationale bepaling toegestane kostenverlaging wel verenigbaar is met het Unierecht, aangezien een dergelijke verlaging leidt tot een beperking van de omvang van de schadeloosstelling van de consument met betrekking tot de proceskosten, die voortvloeien uit de onrechtmatige en oneerlijke gedraging van de verkoper. De verwijzende rechter wenst te vernemen of die nationale bepaling verenigbaar is met het doeltreffendheidsbeginsel, en meer bepaald of zij het voor de consument onmogelijk of uiterst moeilijk maakt om zijn rechten uit hoofde van het recht van de Unie uit te oefenen, aangezien de beperking die op grond van deze bepaling wordt opgelegd aan de consument, wiens recht door de rechter is erkend, inhoudt dat de consument moet opdraaien voor een deel van de kosten van het geding dat is veroorzaakt door een onrechtmatige gedraging van de verkoper, die eveneens door de rechter is erkend, waardoor de consument een deel van zijn eigen proceskosten moet dragen, hetgeen enigszins onredelijk lijkt.

WERKDOCUMENT